

Munich Personal RePEc Archive

Sustainable management and voluntary disclosure of information about environmental activities of organizations

Vasileva, Elka and Hristova, Juliya

University of national and world economy - Sofia

17 October 2016

Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/75201/>

MPRA Paper No. 75201, posted 21 Nov 2016 08:10 UTC

УСТОЙЧИВОТО УПРАВЛЕНИЕ И ДОБРОВОЛНОТО РАЗКРИВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ЕКОЛОГИЧНИТЕ ДЕЙНОСТИ В ОРГАНИЗАЦИЯТА

Елка Славчева Василева, Юлия Емилова Христова

Университет за национално и световно стопанство - София

Резюме:

В доклада се разглеждат проблемите, свързани с доброволното разкриване на информация за екологичните дейности в организациите. Анализират се изискванията на заинтересованите страни (клиенти, местната общност, общински власти, доставчици и др.) от надеждност и прозрачност на информацията за дейностите на организацията по отношение на околната среда. Идентифицирани са възможностите за "зелена" комуникация през призмата на редица стандарти за устойчиво управление.

Ключови думи: устойчиво управление, обмен на информация, екологична информация, "зелени" комуникации, стандарти

Увод

Проблемът за прилагането на устойчиво управление става все по-актуален за българските фирми по редица причини: нарастващия натиск към тяхната дейност от страна на заинтересованите страни за опазването на околната среда, нормативните изисквания в тази сфера, все по-големите притеснения от глобалното затопляне и изменението на климата и от екологичния отпечатък на индустрията. Именно затова предоставянето на информация за екологичните дейности в организацията би трябвало да представлява основа на цялостното общуване на фирмите със заинтересованите страни.

Понятието "разкриване на информация за екологичните дейности" в организацията може да бъде срещнато в различни литературни източници като „комуникации по околна среда“, „екологични комуникации“ или „зелени“ комуникации. Международните стандарти (ISO 14001, ISO 14063) дефинират понятието „обмен на информация по околна среда“ като процес, провеждан от дадена организация, за предоставяне и получаване на информация, както и ангажимент за провеждане на диалог с вътрешни и външни заинтересовани страни, за да се насърчи разбирането на екологичните проблеми, аспекти и постижения. Стандартите подчертават, че съществуват много начини за комуникиране на информация за околната среда, както и многобройни причини, поради които една организация може да реши да съобщи такава екологична информация.

Известно е, че има голяма необходимост в световен мащаб от подпомагане на организациите, особено на малките и средни предприятия, по отношение създаването и управлението на програми за комуникации по околната среда.

Основна цел на настоящия доклад е да се идентифицират възможностите за "зелена" комуникация на организациите през призмата на редица стандарти за устойчиво управление.

Какви са възможностите за "зелена" комуникация през призмата на стандартите за устойчиво управление?

Причините за публично и прозрачно разкриване на информацията за екологичните решения, аспекти и постижения могат да бъдат различни за отделните фирми. Те се обобщават в три основни групи: да подтикнат към вътрешни промени и подобрене на устойчивото управление; да повишат доверието пред заинтересованите страни и да изградят репутация чрез "зелени" комуникации (Blackburn, 2007).

Възможностите за "зелена" комуникация на организациите могат да бъдат разгледани през призмата на редица стандарти за устойчиво управление. Анализът на данни от различни литературни източници, като напр. публикации, доклади и стандарти на национално, европейско и международно ниво, доклади на правителствени агенции и консултативни органи, европейски проекти, научни статии и др., позволи да бъдат идентифицирани описаните по-долу възможности.

Изисквания на доброволните стандарти от серията ISO 14000

Стандартите от серията ISO 14000 съдържат редица възможности за провеждане на "зелена" комуникация от организациите. Тя, обаче, е обвързана с създаване, прилагане и поддържане на Системи за управление по околна среда (СУОС), съгласно изискванията на ISO 14001 (ISO 14001). В Клауза 7.4 „Обмен на информация“ на ISO 14001 се уточнява, че обменът на информация за околната среда трябва да се основава на информацията, генерирана в рамките на СУОС и с вътрешното оценяване на резултатността спрямо околната среда на организацията. "Зелената" комуникация трябва да бъде съвместим с принципите на прозрачност, пригодност и достоверност, както и на бързо реагиране и яснота (EN ISO/DIS 14 004).

Допълнителна информация и насоки относно обмена на информация за околната среда може да се намери в ISO 14063 (ISO 14063). При определяне на това, как организацията възнамерява да обменя информация, стандартът препоръчва да се обмислят различни методи за обмен, които могат да поощрят разбирането и приемането на усилията за управлението на околната среда на дадена организация и поощряване на диалога със заинтересованите страни. Според този стандарт, организациите трябва да съхраняват документирана информация за обмен на информация за да „се помни историята на обмена на информация, запитвания или опасения с определена заинтересована страна; да се разбере естеството на ангажиментите във времето на различните заинтересовани страни; да се подобри ефикасността на организацията в развитието на бъдещ обмен на информация и в проследяването и решаването на опасенията на определени заинтересовани страни, ако е необходимо“ (EN ISO/DIS 14 004).

В клауза 7.4.3 „Външен обмен на информация“ стандартът оценява обменът на информация с външни заинтересовани страни като важен и ефикасен инструмент за управление на околната среда. Подчертава се, че „организацията трябва да отчита потенциалните разходи и ползи от различните подходи при разработването на план за обмен на информация, който е подходящ за нейните конкретни обстоятелства“ (EN ISO/DIS 14 004). Също така се препоръчва „организацията да обмисли, дали да обменя информация външно със своите заинтересовани страни относно нейните аспекти по околната среда, вкл. тези, които се отнасят до разпространяването, използването и унищожаването на продукти, като част от продуктовата верига“ (EN ISO/DIS 14 004). Специално място стандартът ISO 14 001 отделя на създаване на „процес за обмен на информация с външни заинтересовани

страни в случай на извънредни ситуации или злополуки, които биха могли да засегнат или да се отнасят до тях“.

Допълнителни възможности за информация, свързана с продуктовата документация предоставят серията стандарти ISO 14020 за доброволни екомаркировки (ISO 14020, Prag, 2016).

Европейска схема по околна среда и одит (EMAS)

Другата идентифицирана възможност за провеждане на "зелена" комуникация се свързва с Европейската схема по околна среда и одит - EMAS. Тя може да се разглежда като начин за управление на организациите, който им помага да оценят, докладват и подобрят своите екологични показатели. Схемата е достъпна за участие на европейските фирми от 1995 г. като през 2009 г. нормативната база на EMAS е изменена за втори път. ЕС Регламентът No 1221/2009 е публикуван на 22 декември 2009 г. и влиза в сила на 11 януари 2010 (ЕС Регламент No 1221/2009).

Целта на EMAS е да насърчава непрекъснато подобряване на екологичните показатели на организациите чрез създаване и прилагане на СУОС от организации, като провежда системна, обективна и периодична оценка на изпълнението на тези системи, предоставя информация относно екологичните резултати, провежда открит диалог с обществеността и други заинтересовани страни, както и включва участието на работниците и служителите и провежда подходящо обучение.

За разлика от разгледаните международни стандарти, EMAS изисква организацията да демонстрира, че резултатността ѝ спрямо околната среда се подобрява чрез изготвяне на специален Отчет по околна среда. Отчетът трябва да показва подобрението на резултатността на организацията спрямо околната среда за дадена година спрямо установеното текущо състояние. В допълнение към това отчетът по околна среда на организацията трябва да съдържа информация, показваща ключовите елементи на нейната СУОС, както и някои от поетите от нея ангажименти. Тук може да се подчертае спецификата на „зелената комуникация“ според тази схема - публичната информация, съдържаща се в отчета по околна среда, трябва да бъде проверена и потвърдена от независим проверяващ.

Кодекс за устойчиво развитие в минната промишленост в България - Българска минно-геоложка камара и Доброволен стандарт за устойчиво развитие

През 2014 г. Българската минно-геоложка камара (БМГК) въвежда Стандарт за устойчиво развитие на минерално-суровинната индустрия, който дава възможност на широк кръг заинтересовани страни да научат за напредъка на дружествата по отношение на трите стълба на устойчивото развитие – икономически, екологичен и социален (БМГК, 2014).

Стандартът за устойчиво развитие е частен браншови стандарт и се предоставя за доброволно ползване от всички дружества от минерално-суровинната индустрия в България. Изготвен е с помощта на консултанти по устойчиво развитие и в сътрудничество с представители на бранша, академичните среди и неправителствени организации. Той цели да допринесе за устойчивото развитие и просперитет на минерално-суровинната индустрия в България. Наред с това стандартът цели повишаване на енергийната и ресурсна ефективност, минимизиране на екологичното въздействие, осигуряване на максимални социално-икономически ползи, създаване на дългосрочни, динамични и ефективни взаимоотношения със заинтересованите страни, както и укрепване на репутацията на бранша.

Стандартът се основава на няколко основни международни документа, сред които: а) Принципите на Глобалния договор на ООН; б) Стандартите на Международната организация по стандартизация (ISO); в) Ръководството за отчитане по устойчиво развитие на Глобалната инициатива за отчетност (GRI) и приложението за минната индустрия към него; г) Водещите принципи на Европейската асоциация на минната индустрия (EUROMINES) за устойчиво развитие; д) Рамката за устойчиво развитие на Международния съвет по мини и метали (ICMM); е) Изискванията на Инициативата за прозрачност на добивната индустрия (EITI) (БМГК, 2014).

БМГК публикува и осъвременява Кодекса и критериите за оценка на представянето по устойчиво развитие веднъж на 4 години. Всяко дружество от бранша, която желае да се присъедини към Стандарта трябва да подпише Кодекса, след което може да използва критериите за собствена оценка. Ако дружеството желае да кандидатства за сертификат, изпраща на БМГК подписано копие от Кодекса, попълнен въпросник за оценяване, заедно с подходящи документи, които доказват твърденията му, договор с верификатор и заплаща такса за процеса по сертифициране. Стандартът покрива 10 аспекта на устойчивото развитие, които са ключови за устойчивото развитие на дружествата от минерално-суровинната индустрия. Напредъкът на дружествата в насока устойчиво развитие по всеки един от тях се оценява въз основа на конкретни критерии. Критериите по всеки аспект са логически подредени в 5 нива – от първо ниво, което включва преди всичко изпълнение на законодателни изисквания и публичен ангажимент за напредък по всяка област, до пето ниво, което изисква приложение на най-добрите световни практики и демонстрация на отлични резултати (БМГК, 2014).

Заклучение

Доброволното разкриване на информацията за екологичните дейности подчертава сериозната ангажираност на дадена организация да провежда диалог с вътрешни и външни заинтересовани страни за насърчаване на разбирането на екологичните проблеми, аспекти и постижения в съвременния свят, разтревожен от глобалното затопляне и изменението на климата.

Основните причини за „зелените“ комуникации се коренят във все по-големите изискванията на заинтересованите страни (клиенти, местната общност, общински власти, доставчици и др.) за надеждност и прозрачност на информацията за дейностите на организацията по отношение на околната среда. Така фирмите изграждат добра репутация и подобряват въведените дейности за устойчиво управление.

В доклада са идентифицирани няколко възможности за "зелена" комуникация през призмата на редица стандарти за устойчиво управление: според изискванията на стандартите от серията ISO 14 000 и на Европейската схема по околна среда и одит (EMAS). Открита е и оригинална национална инициатива - Кодекс за устойчиво развитие в минната промишленост в България и Доброволен стандарт за устойчиво развитие, разработени от Българска минно-геоложка камара. Тези подходи биха могли да подпомогнат организациите в страната по отношение създаването и управлението на програми за „зелени“ комуникации. Бъдещите изследвания биха могли да обогатят този анализ в посока разкриване на спецификите на приложение на доброволния обмен на информация по околна среда сред малките и средни предприятия в страната.

Цитирани източници

Българска минно-геоложка камара (БМГК), *Стандарт за устойчиво развитие на минерално-суровинната индустрия*, достъпен на: <http://www.bmgk-bg.org/bg/opisanie> [разгледан на 8 септември 2016].

ЕС Регламент No 1221/2009 на Европейския парламент и съвета от 25 ноември 2009 г. за доброволното участие на организациите в схемата за управление по околна среда и одит на общността.

Blackburn W. R. (2007) *The sustainability handbook. The complete management guide to achieving social, economic and environmental responsibility*, ed. Earthscan, London – New York.

EN ISO/DIS 14 004 Системи за управление на околната среда. Общо ръководство за принципите, системите и методите на внедряване, Сдружение „Клуб 9000“ (2015) *Бюлетин за актуална информация в областта на качеството*, бр. 1-2

ISO 14001: 2015 Системи за управление по отношение на околната среда. Изисквания и указания за прилагане

ISO 14020: 2000 Environmental labels and declarations - General principles, преразгледан и потвърден от Международната организация по стандартизация ISO през 2016 г.

ISO 14063 63:2006 Environmental management - Environmental communication - Guidelines and examples, преразгледан и потвърден от Международната организация по стандартизация ISO през 2010 г.

Prag, A., Lyon, T. & Russillo, A. (2016) *Multiplication of Environmental Labelling and Information Schemes (ELIS): Implications for Environment and Trade*, OECD Environment Working Papers, No. 106, OECD Publishing, Paris.